

Tájékoztató az
Erasmus+ hallgatók
gyakorlati kurzusainak
teljesítéséről

Apor Vilmos Katolikus Főiskola

Vác
2015

Kedves Erasmus+ ösztöndíjas Hallgató!

A 2014/2015-ös tanév tavaszi félévétől lehetősége nyílik arra, hogy amennyiben az Erasmus+ ösztöndíjas tanulmányai során *pedagógiai gyakorlati kurzusokat* is felvesz, illetve teljesít, azokat itteni tanulmányaiban elfogadtassa.

Abban az esetben, ha nem tud ilyen jellegű kurzust felvenni, de a külföldi gyakorlata során mégis lehetősége nyílik az itt felsorolt oktatási-nevelési jellegű feladatokban aktívan részt venni, és azt az 1. sz. Mellékletben közölteknek megfelelően dokumentálni – vagyis az egyes gyakorlatokhoz tartozó feltételeket teljesíti –, úgy szintén módja van a tárgy elfogadtatására.

Az Erasmus+ tanulmányok során beszámítható oktatási-nevelési jellegű feladatok:

a) **formális** iskolai, erdei iskolai rendezvény(ek), tanulási közegek részvételi, szervezési és/vagy lebonyolítási feladataiban való aktív szerepvállalás

b) **nonformális** tanulási közegben, annak szervezésében és/vagy lebonyolításában való aktív részvétel (pl. cserkészlet; tánctanfolyam; táboroztatás; napközi jellegű klub; idegen nyelv elsajátítása; vallási témákban való elmélyülés; tudományos, kulturális, informatikai, művészeti ismeretek; kézműves szakkör egy közösségi házban; sportoláshoz kapcsolódó tanulási tapasztalatok; részvétel amatőr színjátszó körben stb.)

c) **informális** tanulási közegben végzett tevékenység (pl. spontán korrepetálás; vitahelyzet; olvasási élmények;

interkulturális tapasztalatok; kooperáció elsajátítása; önálló életvezetés stb.)

(A három típusú tanulási környezetről szóló összefoglalót a 2. sz. Melléklet tartalmazza.)

Ahhoz, hogy az ösztöndíjas képzése miatt tanulmányaiban az elmaradását csökkentse, javasoljuk, hogy gondolja át az ösztöndíj elnyerésekor, hogy van-e olyan külső gyakorlata, amelyet önálló szervezése mellett még az aktuális, azaz a kiutazása előtti félévben teljesíteni tud.

Amennyiben a külföldi tanulmányai során nem nyílik lehetősége pedagógiai gyakorlat végzésére, és a külső iskolai gyakorlatát sem tudja a kiutazása előtti félévben teljesíteni, úgy **két választható lehetőség** van a tárgyak abszolválására:

- 1) A szakfelelőstől írásban kérelmezi (az őszi félévben szeptember 5-ig, a tavaszi félévben február 5-ig), hogy az elmaradt pedagógiai gyakorlatait a következő félévben levő gyakorlatokkal együtt végezze el. Kérélmé elfogadásakor a Neptunban az adott gyakorlatok előfeltételei feloldásra kerülnek.
- 2) A szakfelelős hozzájárulását írásban kérelmezi (az őszi félévben szeptember 5-ig, a tavaszi félévben február 5-ig), hogy 1 félévvel később kerüljön sor a jegyek Neptunba vezetésére. Tehát Ön abban a félévben, amelyben kiutazik, felveszi a Neptunban a gyakorlati kurzusait, amelyeket a rákövetkező félévben teljesít. Teljesítési szándékát a Tanulmányi Osztály és a szakfelelős felé írásban egyaránt jeleznie kell a gyakorlatok szakszerű megszervezése, a gyakorlólhelyekkel kötendő szerződés hitelessége érdekében, *legkésőbb a vizsgaidőszak utolsó hetében!* A jegye visszamenően kerül rögzítésre.

Sikeres, nemzet- és élményközi tapasztalatokban gazdag tanulmányutat kívánunk Önnek!

Kívánjuk, hogy a külföldön megszerzett elméleti- és gyakorlati ismereteit bátran hasznosítsa a főiskolai képzésén túl szakmai pályafutása során is!

Üdvözlettel:

Dr. Szarka Emese
szakfelelős

Vác, 2015. január 07.

1. sz. Melléklet

**Formális, nonformális és informális tanulási környezetben
alkalmazott oktatási-nevelési tapasztalatok rögzítésének
lehetséges módjai**

1.	<p>Megfigyelési szempontsor alapján az adott tanulási közeg szerepe, helye a pedagógiai jellegű gyakorlatban</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dokumentumelemzés készítése egy választott dokumentum (pl. honlap, saját kiadvány, működéssel kapcsolatos törvényi szabályozások, rendeletek stb.) alapján és annak összevetése a valósággal. (2-4 oldal) • Gondolat- vagy elmetérkép készítése a tanulási közeg szervezeti felépítéséről. (1 oldal)
2.	<p>Dolgozat az intézmény / nonformális vagy informális tanulási közeg működéséről az alábbi szempontok mentén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Milyen célból jött létre? Most milyen célok felé tart? • Mi az intézmény története napjainkig? • Milyen sztereotípiák élnek bennünk az intézménnyel kapcsolatban? • Hogyan határolható be az adott helyszín? A helyszín megközelítése? • Mi az intézmény feladata, funkciója? • Kik alkotják az intézmény kliens körét? • Mik a kliensek szükségletei? • Hogyan alakíthatunk ki kapcsolatot az intézményben dolgozókkal / a kliensekkel? • Milyen tevékenységeket látnak el az intézményben dolgozók? • Milyen kiadványaik vannak az intézménynek? • Milyen etikai, jogi kérdések merülhetnek fel a helyszínen? • Mikor, milyen életkorban, milyen foglalkozás / tantárgy, téma, keretén belül, milyen oktatási-nevelési célból hasznosítható az intézmény

	<p>szolgáltatása vagy az intézménybe szervezett látogatás?</p> <ul style="list-style-type: none">• Hogyan valósulnak meg a globális nevelés szempontjai az intézményben?• Mit tesz az intézmény a fenntartható fejlődésért?• Milyen jellegzetességeket figyelünk meg?• Mi a megfigyeléseink dokumentálásának módja?• Egyéb itt fel nem sorolt szempont érvényesülése. <p>(5-6 oldal)</p>
3.	<p>Önreflektív tükör (esszé) készítése 2 választott sztenderd pedagógus kompetencia változásáról az alábbi szempontok mentén:</p> <ul style="list-style-type: none">• Mit tudok erről a kompetenciámról?• Hol állok most?• Miért esett a választásom az adott 2 kompetencia területre?• Milyen új ismeretekre tettem szert?• Mely meglévő ismereteim erősödtek meg, dőltek meg?• Mely alkompetenciák értékelését, értelmezését tartom relevánsnak fejlődésem szempontjából és miért?• Mit tudtam meg magamról?• Milyen kompetenciák kellenek ahhoz a munká(k)hoz, amelyet az adott közegben ellátnak?• Én mivel rendelkezem, miben kellene még fejlődnöm ahhoz, hogy az adott területen esetleg dolgozhassak, tovább fejlődjek? <p>(2-3 oldal)</p>
4.	<p>Segítő szempontsor egy kirándulás dokumentálásához:</p> <p>a) A kirándulás céljai:</p> <ul style="list-style-type: none">• tanulmányi (pl. a történelmi, országismereti, földrajzi, művészettörténeti stb. tudás fejlesztése),

	<p>sporttevékenység (pl. túrázás);</p> <ul style="list-style-type: none">• közösségfejlesztő célja (pl. klikkek megbontása, a kommunikáció javítása közös feladatokon keresztül) vagy a tanulók közösségi felelősségvállalásának a fejlesztése (bevonásuk a tervezésbe, szervezésbe);• egyéni fejlesztés (egyéni feladat a tervezésben, szervezésben);• a pedagógus egyéni célja: pl. a kommunikáció javítása a tanulókkal; a szülők bevonása. <p>b) A szervezés lépései. c) A kirándulás programja. d) A kirándulás dokumentumai (képek, tanulói idegenvezetés, vetélkedő vagy más esti program anyaga stb.). e) A kirándulás értékelése (pl. mennyiben érte el céljait, mit profitáltam belőle stb.). (2-4 oldal)</p>
5.	<p>Segítő szempontsor egy eseteleíráshoz, oktatási-nevelési problémák (beleértve az adott tanulási közegnek megfelelően választott önnevelési, tanulási problémákat is) megoldásának leírásához, dokumentálásához</p> <ul style="list-style-type: none">a) Az eset leírása: az eset tényszerű ismertetése, ha van dokumentum, ennek csatolása. (Pl. állandó fegyelmezési problémák egy tanulóval.)b) Az eset értelmezése: milyen okokra vezette vissza a problémát, ezt az értelmezést milyen tényekkel, dokumentumokkal tudja alátámasztani. Ha nem volt biztos az értelmezésben, milyen eszközökkel jutott újabb adatokhoz, és ezek alapján hogyan értelmezte az esetet. (Pl. beszélt a szülőkkel, osztályfőnökkel stb.)c) Milyen lépéseket tett a probléma megoldására? Miért ezeket a lépéseket választotta?d) Milyen sikerrel jártak a lépései? Miért? Ha nem volt sikeres, miért nem?e) Milyen új megoldási terveket alakítana ki? <p>(2-3 oldal)</p>

6.	Ppt / prezi / poszter / interaktív plakát készítése egy vagy több választott tanulási közegben való személyes változás, fejlődés kapcsán <ul style="list-style-type: none">• saját megfigyelésekről• kompetenciák változásáról• arról, ami különösen tetszett• arról, ami egyáltalán nem tetszett• arról, amit profitáltam• milyen újításokat, továbblépési lehetőségeket látok magam előtt még.
7.	Bármelyik tanulási közeghez kapcsolódó egyéni szempontsor mentén történő önreflektív esszé írása. (2-4 oldal)

A választható feladatok közül legalább 3 teljesítése kötelező!

Formai és tartalmi elvárások:

1. A dokumentum borítóján szerepeljen a hallgató neve, szakja, a felvett gyakorlati kurzusa(i), amely(ek)hez beszámítani kívánja az elkészített anyagot; az ösztöndíjas félév helye, ideje.
2. Tartalomjegyzék
3. A dokumentum elején szerepeljen egy Bevezető a választott tanulási környezet(ek) és a feladatokat tartalmazó dokumentum céljáról, szerepéről a szakmai gyakorlatban.
4. 12-es betűméret, választott betűtípus, 1,5 sortáv, sorkizárt tördelés 2,5 cm oldalmargókkal.
5. Kreatív, esztétikus megjelenési forma javasolt.

A teljesítés határideje megegyezik az Erasmus+ ösztöndíjas hallgatók többi gyakorlati kurzusainak teljesítési idejével.

A teljesítés módja: a hallgató a dokumentumokat egybeszerkesztett pdf dokumentumként e-mailben csatolja a kurzushoz rendelt oktatónak és a szakfelelősnek elküldve.

Kiegészítések

A 2. feladathoz tartozó sztenderd pedagógus kompetenciaszintek¹ és a hozzájuk tartozó alkompetenciák²

1. kompetencia: Szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás
2. kompetencia: Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók
3. kompetencia: A tanulás támogatása
4. kompetencia: A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi

¹ A 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rend. szerint

² Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez OH, 2013. november 19., 111–118.

gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség

5. kompetencia: A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység, osztályfőnöki tevékenység

6. kompetencia: Pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése

7. kompetencia: Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás

8. kompetencia: Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért

1. kompetencia: Szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás	
1.1	Alapos, átfogó és korszerű szaktudományos és szaktárgyi tudással rendelkeznek.
1.2	Rendelkezik a szaktárgy tanításához szükséges tantervi és szakmódszertani tudással.
1.3	Fogalomhasználata pontos, következetes.
1.4	Kihasználja a tananyag kínálta belső és külső kapcsolódási lehetőségeket (a szaktárgyi koncentrációt).
1.5	A szaktárgy tanítása során képes építeni a tanulók más forrásokból szerzett tudására.
1.6	A rendelkezésére álló tananyagokat, eszközöket – a digitális anyagokat és eszközöket is – ismeri, kritikusan értékeli és megfelelően használja.
1.7	A szaktárgynak és a tanítási helyzetnek megfelelő, változatos oktatási módszereket, taneszközöket alkalmaz.
1.8	Tanítványait önálló gondolkodásra, a tanultak alkalmazására neveli.
1.9	Törekszik az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazási lehetőségeinek felismertetésére.
1.10	Tanítványaiban kialakítja az online információk befogadásának, feldolgozásának, továbbadásának kritikus, etikus módját.
2. kompetencia: Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók	
2.1	A célok tudatosításából indul ki. A célok meghatározásához figyelembe veszi a tantervi előírásokat, az intézmény pedagógiai programját.
2.2	Pedagógiai munkáját éves szinten, tanulási-tanítási (tematikus) egységekre és órákra bontva is megtervezi.
2.3	Komplex módon veszi figyelembe a pedagógiai folyamat minden lényeges elemét: a tartalmat, a tanulók előzetes tudását, motiváltságát, életkori sajátosságait, az oktatási környezet lehetőségeit, korlátait stb.
2.4	Célszerűen használja a digitális, online eszközöket.
2.5	Az órát a cél(ok)nak megfelelően, logikusan építi fel.

2.6	A tanulók tevékenységét, a tanulási folyamatot tartja szem előtt.
2.7	Használja a szociális tanulásban rejlő lehetőségeket.
2.8	Alkalmazza a differenciálás elvét.
2.9	Tudatosan törekszik a tanulók motiválására, aktivizálására.
2.10	Tudatosan tervezi a tanóra céljainak megfelelő stratégiákat, módszereket, taneszközöket.
2.11	Többféle módszertani megoldásban gondolkodik.
2.12	Terveit az óra eredményessége függvényében felülvizsgálja.
3. kompetencia: A tanulás támogatása	
3.1	Épít a tanulók szükségleteire, céljaira, igyekszik felkelteni és fenntartani érdeklődésüket.
3.2	Figyelembe veszi a tanulók aktuális fizikai, érzelmi állapotát, és szükség esetén igyekszik változtatni előzetes tanítási tervein.
3.3	Pozitív visszajelzésekre épülő, bizalomteli légkört alakít ki, ahol minden tanuló hibázhat, mindenkinek lehetősége van a javításra.
3.4	A tanulást támogató környezetet teremt például a tanterem elrendezésével, a taneszközök használatával, a diákok döntéshozatalba való bevonásával.
3.5	Megfelelő útmutatókat és az önálló tanuláshoz szükséges tanulási eszközöket biztosít a tanulók számára, pl. webes felületeket működtet, amelyeken megtalálhatók az egyes feladatokhoz tartozó útmutatók és a letölthető anyagok.
3.6	Kihhasználja a tananyagban rejlő lehetőségeket a tanulási stratégiák elsajátítására, gyakorlására.
3.7	Felismeri a tanulók tanulási problémáit, szükség esetén megfelelő szakmai segítséget kínál számukra.
3.8	Tanítványaiiban igyekszik kialakítani az önálló ismeretszerzés, kutatás igényét. Ösztönzi a tanulókat az IKT-eszközök hatékony használatára a tanulás folyamatában.

4. kompetencia: A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség

4.1	Munkájában a nevelést és az oktatást egységben szemléli és kezeli.
4.2	A tanulói személyiség(ek) sajátosságait megfelelő módszerekkel, sokoldalúan tárja fel.
4.3	A tanuló(k) személyiségét nem statikusan, hanem fejlődésében szemléli.
4.4	A tanuló(k) teljes személyiségének fejlesztésére, autonómiájának kibontakoztatására törekszik.
4.5	Felismeri a tanulók tanulási vagy személyiségfejlődési nehézségeit, és képes számukra segítséget nyújtani vagy más szakembertől segítséget kérni.
4.6	Különleges bánásmódot igénylő tanuló vagy tanulócsoporthoz számára hosszabb távú fejlesztési terveket dolgoz ki, és ezeket hatékonyan meg is valósítja.
4.7	Csoportos tanítás esetén is figyel az egyéni szükségletekre és a tanulók egyéni igényeinek megfelelő stratégiák alkalmazására.
4.8	A tanuló hibáit, tévesztéseit, mint a tanulási folyamat részét kezeli, az egyéni megértést elősegítő módon reagál rájuk.
4.9	Az általános pedagógiai célrendszert és az egyéni szükségletekhez igazodó fejlesztési célokat egységben kezeli.
4.10	Reálisan és szakszerűen elemzi és értékeli saját gyakorlatában az egyéni bánásmód megvalósítását.

5. kompetencia: A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység, osztályfőnöki tevékenység	
5.1	Óráin harmóniát, biztosságot, elfogadó légkört teremtet.
5.2	Tanítványait egymás elfogadására, tiszteletére neveli.
5.3	Munkájában figyelembe veszi a tanulók és a tanulóközösségek eltérő kulturális, illetve társadalmi háttéréből adódó sajátosságait.
5.4	Az együttműködést támogató, motiváló módszereket alkalmaz mind a szaktárgyi oktatás keretében, mind a szabadidős tevékenységek során.
5.5	Az iskolai, osztálytermi konfliktusok megelőzésére törekszik, például megbeszélések szervezésével, közös szabályok megfogalmazásával, következetes és kiszámítható értékeléssel.
5.6	A csoportjaiban felmerülő konfliktusokat felismeri, helyesen értelmezi és hatékonyan kezeli.
5.7	A tanulók közötti kommunikációt, véleménycserét ösztönzi, fejleszti a tanulók vitakultúráját.
5.8	Értékközvetítő tevékenysége tudatos. Együttműködés, altruizmus, nyitottság, társadalmi érzékenység, más kultúrák elfogadása jellemzi.
5.9	Az együttműködés, kommunikáció elősegítésére online közösségeket hoz létre, ahol értékteremtő, tevékeny, követendő mintát mutat a diákoknak a digitális eszközök funkcionális használatának terén.
5.10	Tudatosan alkalmazza a közösségfejlesztés változatos módszereit.

6. kompetencia: Pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése

6.1	Jól ismeri a szaktárgy tantervi követelményeit, és képes saját követelményeit ezek figyelembevételével és saját tanulócsoportjának ismeretében pontosan körülhatárolni, következetesen alkalmazni.
6.2	Céljainak megfelelően, változatosan és nagy biztonsággal választja meg a különböző értékelési módszereket, eszközöket.
6.3	A szaktárgy ismereteit és speciális kompetenciáit mérő eszközöket (kérdőíveket, tudásszintmérő teszteket) készíti.
6.4	A tanulás támogatása érdekében az órákon törekszik a folyamatos visszajelzésre.
6.5	Visszajelzései, értékelései világosak, egyértelműek, tárgyyszerűek.
6.6	Értékeléseivel, visszajelzéseivel a tanulók fejlődését segíti.
6.7	Pedagógiai munkájában olyan munkaformák és módszerek alkalmazására törekszik, amelyek elősegítik a tanulók önértékelési képességének kialakulását, fejlesztését.
6.8	Önállóan képes a tanulói munkák értékeléséből kapott adatokat elemezni, az egyéni, illetve a csoportos fejlesztés alapjaként használni, szükség esetén gyakorlatát módosítani.

7. kompetencia: Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás

7.1	Kommunikációját minden partnerrel a kölcsönösség és a konstruktivitás jellemzi.
7.2	A kapcsolattartás formái és az együttműködés során használja az infokommunikációs eszközöket és a különböző online csatornákat.
7.3	Nyitott a szülő, a tanuló, az intézményvezető, a kollégák, a szaktanácsadó visszajelzéseire, felhasználja őket szakmai fejlődése érdekében.
7.4	A diákok érdekében önállóan, tudatosan és kezdeményezően együttműködik a kollégákkal, a szülőkkel, a szakmai partnerekkel, szervezetekkel.

7.5	A megbeszéléseken, a vitákban, az értekezleteken rendszeresen kifejti szakmai álláspontját, a vitákban képes másokat meggyőzni, és ő maga is meggyőzhető.
7.6	Iskolai tevékenységei során felmerülő/kapott feladatait, problémáit önállóan, a szervezet működési rendszerének megfelelő módon kezeli, intézi.
7.7	A szakmai munkaközösség munkájában kezdeményezően és aktívan részt vállal. Együttműködik pedagógustársaival különböző pedagógiai és tanulásszervezési eljárások (pl. projektoktatás, témanap, ünnepség, kirándulás) megvalósításában.
7.8	A tanuláshoz megfelelő hatékony és nyugodt kommunikációs teret, feltételeket alakít ki.
7.9	Munkája során érthetően és a pedagógiai céljainak megfelelően kommunikál.
7.10	Tudatosan támogatja a diákok egyéni és egymás közötti kommunikációjának fejlődését.
8. kompetencia: Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért	
8.1	Tisztában van szakmai felkészültségével, személyiségének sajátosságaival, és képes alkalmazkodni a szerepelvárásokhoz.
8.2	Saját pedagógiai gyakorlatát folyamatosan elemzi és fejleszti.
8.3	Tudatosan fejleszti pedagógiai kommunikációját.
8.4	Rendszeresen tájékozódik a szaktárgyára és a pedagógia tudományára vonatkozó legújabb eredményekről, kihasználja a továbbképzési lehetőségeket.
8.5	Munkájában alkalmaz új módszereket, tudományos eredményeket.
8.6	Rendszeresen tájékozódik a digitális tananyagokról, eszközökről, az oktatástámogató digitális technológia legújabb eredményeiről, konstruktívan szemléli felhasználhatóságukat.
8.7	Élő szakmai kapcsolatrendszert alakít ki az intézményen kívül is.
8.8	Részt vesz intézményi innovációban, pályázatokban, kutatásban.

2. sz. Melléklet

Tanulási környezetek

A folyamatos tudáskonstrukciók nélkülözhetetlen elemei közé tartoznak mindazon ön- és társas képzési folyamatok, amelyekre látens, direkt vagy indirekt módon tesz szert az önfejlesztő egyén. Az iskoláskor alatti, utáni és a munkavégzéshez szükséges tudásgyarapítás elismertethetősége és elismerése a pedagógus életpályamodell részét képezi. Ahhoz, hogy hallgatóinkat az életpálya modell „előszelének” megfelelő gyakorlati képzésben részesíthessük, fontosnak tartjuk, hogy a három tanulási közegben való haladásukat is dokumentálni tudják, ez által szakmai fejlődésüket többoldalúan alátámasszák.

Formális tanulás

A tanulással és képzéssel foglalkozó szakirodalmak a tanulási környezet három típusát szokták megkülönböztetni.

Formális tanulás alatt azt a szabályozott tevékenységet értjük, amelyben az egyes tanulók valamilyen hierarchikus csoportokba sorolás révén (pl. életkor, mentális érettségi szint stb.), meghatározott célok, tartalmak, időszakok, ritmusok, módszerek és helyszínek mentén tanulnak képzett oktatók, nevelők irányítása által.

Nonformális (nem formális) tanulás

A formálisnál kötetlenebb tanulási forma mind folyamatát, mind célját, mind jellegét tekintve. Ennek tere kívül esik az alsó és középiskolai, felsőoktatási, képzési központokon. Olyan iskolarendszeren kívüli képzéseket értünk a nonformális tanulás közege alatt, mint különböző tanfolyamokon, szemináriumokon, továbbképzéseken, önképzőkörökön

elsajátított ismeretek, attitűdök és készségek. A tanulás megjelenhet aktív kikapcsolódásként, önkifejezésként, sőt pihenésként is.

Ennél a tanulási formánál a számonkérés és értékelés keretei oldottabbak, sokkal inkább az jellemző, hogy az egyén „önmagának” tanul, a saját maga érdeklődésének és elkötelezettségének megfelelően. Tehát az itt szerzett tudásról a résztvevő nem kap bizonyítványt, oklevelet – vagy ha mégis, alapvetően nem pontokért és tanúsítványért zajlik a tanulási folyamatban való részvétel. Nem munkahelyi vagy társadalmi nyomásra történik a képzéseken való részvétel. A nonformális tanulás céljai általában nincsenek szoros kapcsolatban a munka világával, a munkaerőpiacon közvetlenül „eladható” tudással, ezért nincs relevanciája a kapható pontoknak vagy papíroknak. A résztvevőt az intrinzik motiváció hajtja. Praktikus tudásra vágyik, a mindennapos élethez szükséges képességek elsajátítása a célja, kíváncsiságát kívánja kielégíteni, sikerélményre vágyik. Ez nem csak az egyén jólétéhez, önfejlődéséhez járul hozzá, hanem környezete javára is válik a „kiképzett” személy kompetenciája. Ezen tanulási mód hozzáadott értéke az is, hogy nyitottabbá, kreatívabbakká és műveltebbekké tesz minket. A folyamatok révén rengeteget tanulunk saját határaink tágításáról, szociális kompetenciáink is fejlődhetnek, új kapcsolatokra tehetünk szert, és valószínűleg aktívabb kultúrafogyasztókká válunk.

Mivel egy rugalmas tanulási módról van szó, sokkal nagyobb szerepet kap a résztvevő előzetes tudásának aktivizálása. Egy tanulási folyamat sikere részben azon múlik, mennyire tudjuk új ismereteinket a már meglévőkhöz kapcsolni. Mivel a nonformális tanulás esetében a rendszert merevvé tévő külső szabályozók hiányoznak, „így marad idő és motiváció a csoport valós ismereteinek feltárására, a szintre hozásra is - emellett pedig a tanfolyam kitűzött céljain is lehet változtatni. Formális rendszerekben nem változhat meg a képzés során az előre meghatározott kimenet, egy szabás-varrás tanfolyamon

pedig akár annak végéig gyakorolhatjuk a gomblyuk-varrást, minden negatív következmény nélkül...”³

Lényeges különbség a formális tanulással szemben az a partneri viszony, amely a tanuló és a tanító között húzódik meg. A hagyományos intézményesült alá- és fölérendeltség helyett egyfajta „mellérendelődést” tapasztalhatunk meg. Ez alól kivételt képeznek az olyan mester-tanítvány típusú tanulási formák, amelyeknél ellenszolgáltatás nélkül történik például egy harcművész kiképzése. A fókusz a tanítóról a tanítványra helyeződik át.

Informális tanulás

Ez az az „ősi”, hagyományos tanulási forma, amelyet nem szoktunk külön címkével ellátni, hiszen elsajátítása észrevétlenül zajlik, illetve életünk során a leggyakrabban ebben a tanulási formában van részünk.

Az 1980-as években a rejtett tanterv kutatása feltárta, hogy az informális tanulás rejtőzködő, implicit formái milyen meghatározó szereppel bírnak a formális képzési világba beágyazva, illetve azzal párhuzamosan.⁴ Szinte bárhol és bármikor részünk lehet benne, például TED előadások meghallgatása során, utazás közben a rádióra figyelve, kötetlen beszélgetések alkalmával, magazinokat lapozgatva, honlapok között barangolva. Az informális tanulás lényege annak tervezetlenségében rejlik. Nem kötjük időhöz, ritmikához („napi 15 perc angol tanulás lefekvés előtt”). Ezeket az ismereteket nem tudatosan keressük, azaz nem azzal a céllal kezdünk bele egy vitatkozásba, hogy kifejezetten az érvelést gyakoroljuk, vagy nem azért olvasunk idegen nyelvű újságot, hogy a szakszókinccsünket gyarapítsuk, hanem „útközben”, családi, társas, virtuális együttlétek vagy magányos „szörfölések” során véletlenül „szippantjuk fel” ezen kisebb-nagyobb tudás morzsákat.

3

http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/felnottkori_tanulas/nonformlis_nem_formlis_tanuls.html (Megtekintés ideje: 2015. 01. 02.)

⁴ In.: Tót Éva (2008): Tanulási környezetek. *Educatio* 2008/2., 185.

A formális és nonformális dimenziókkal szemben itt a tanulás járulékos tevékenység, ezért az informális tanulás nem kötődik intézményrendszerhez, és általában nem is tudatosodik bennünk („Nem is emlékszem már, hol hallottam...”) annak ellenére, hogy életünkben ez a leggyakoribb tanulási forma. Az így szerzett tanulási eredményeket ritkán vagy egyáltalán nem tudatosítjuk, de személyiségünk és „tanulmányi előmenetelünk” fejlődése szempontjából mégis csak meghatározóak.

Mindhárom tanulási komponens összekapcsolódhat, kísérhetik, váltogathatják egymást. Sőt, a hosszú távú memóriában történő adatrögzítésnek igazán ezen három tanulási mód együttes alkalmazása kedvez a leginkább.